

Les 'eleccions regionals franceses' redescobreixen Catalunya Nord

El discret encant de la Catalunya Nord

'Le Rousillon' ja no és només la punta extrema de l'hexàgon. La participació de partits nacionalistes als comicis regionals i el creixent interès –ni que sigui comercial– dels catalans del sud de les Alberes planteja una nova visió de la Catalunya Nord.

La Catalunya del Nord és, sens dubte, un dels pols d'atracció cultural més importants dels Països Catalans: art, geografia, història, antropologia, enologia, biologia i arquitectura, entre altres temes, estan a l'abast.

No obstant, al sud de la ratlla continua sent la gran ignorada, potser perquè al nord de les Alberes pensen la seva oferta cultural mirant a França i d'esquenes a la resta del país.

Avui la sensibilitat cultural ha augmentat extraordinàriament comparada amb la situació de fa uns pocs anys, el turisme ecològic pren embranzida entre nosaltres i l'obstacle tradicional de la diferència de preus respecte a l'estat espanyol ha estat superat fa temps. Més encara: els grans hipermercats perpinyanesos gaudeixen d'un allau de clients sudcatalans. Aquesta és la prova evident que ha augmentat el poder adquisitiu i que molts productes poden trobar-se a Perpinyà a millor preu que a Girona o a Figueres.

El mateix succeeix amb els esports d'hivern i l'esplai en general: una part molt important de les estacions d'esquí és utilitzada per clients del Principat, als quals adrecen la seva oferta turística, i les grans immobiliàries que urbanitzen l'Alta Cerdanya s'anuncien a la premsa del Principat, sovint en català.

L'ÀMBIT CULTURAL

Pel contrari, l'àmbit cultural continua vivint d'esquenes a la resta del país, i perd d'aquesta manera una oportunitat única d'incrementar el turisme per aquest concepte. En cap cas caldria substituir els visitants francesos pels de la resta dels Països Catalans, sinó fer vàlida l'oferta per a tots dos tipus de turistes. I "fer vàlida" vol dir, principalment, "fer entenedora", especialment des del punt de vista lingüístic. A la Catalunya Nord continua partint de la base que tots els visitants coneixem el

Perpinyà.

francès, sense adonar-se que els temps han canviat, de manera que, actualment, l'anglès ha arrabassat el primer lloc al francès en les preferències dels nostres compatriotes, especialment entre els més joves, justament els que, per raó de formació, podrien esdevenir uns "clients" de primer ordre. Així, si aquests universitaris i estudiants en general no tenen accés en català a la informació, difícilment existirà una motivació per part dels responsables educatius per a organitzar intercanvis i viatges culturals a la Catalunya Nord. Paradoxalment, doncs, la cultura queda a la

cua dels intercanvis entre la Catalunya Nord i la resta dels Països Catalans.

TALTEÜLL

El museu de Prehistòria de Talteüll (Tautavel en Roussillon, en diuen els francesos) es renova amb la pretensió d'esdevenir el més important d'Europa en el seu gènere. Com és conegut, a la Cova de l'Aragó, sota la direcció de Henry Lumley, han estat descoberts entre 1969 i 1980 més d'un milió d'objectes i diversos ossos del crani d'un mateix individu d'uns vint

anys que va viure ara fa 455.000, avant-passat, doncs, de l'home de Neanderthal i un poc més "jove" que el de Mauier (Alemanya), el més antic d'Europa. Tanmateix, a Talteüll, amb tota probabilitat trobaran en els propers anys restes més antigues, ja que és presumible que a la cova hi hagi sediments de fa 700.000 anys.

Les possibilitats didàctiques que ofereix, doncs, el nou museu de Talteüll, amb la millor infraestructura del moment, són immenses si els responsables, començant pel seu director, Jacques Pernaud, saben aprofitar-les i "obren" també les instal·lacions als estudiosos –i als estudiants– dels Països Catalans, mitjançant convenis de cooperació amb altres institucions com ara el firmat amb el Centre d'Investigació Arqueològica de Girona.

Però no tot és paleontologia a Talteüll. La Torre del Par, damunt les Corberes, havia estat des del segle X frontera i guaita del territori català i les ruïnes del seu castell són el testimoni fidel del passat feudal d'aquelles contrades.

RUTES CULTURALS

Precisament és aquesta part de la història de la Catalunya Nord la més coneguda al sud de les Alberes per la seva transcendentalitat, ja que en els monestirs com ara Sant Martí del Canigó o Sant Miquel de Cuxà és on es gestà la nostra realitat nacional com a catalans. No cal doncs, parlar de les excel·lències d'aquests indrets ni de les maravelles de la seva esplèndida arquitectura romànica. Potser són els únics indrets de la Catalunya Nord que han aconseguit despertar l'interès dels compatriotes del sud, i especialment a Cuxà fa anys que tenen clar cap a on han d'enfocar la seva promoció cultural i també turística. Els resultats i la presència de sud-catalans (que, evidentment, en cap cas no ha restat la de francesos) són ben a la vista.

Però les possibilitats culturals i la capacitat de seducció de la Catalunya del Nord no acaben aquí. Elna ofereix al visitant una magnífica catedral romànica del segle XI amb claustre dels segles XII i XIV, un museu d'història i un d'arqueologia. L'art romànic és omnipresent a aquelles comarques: abadies, monestirs o esglésies com ara a Cornellà de Conflent, Morellàs (tocant a la ratlla), Sant Genís de Fontanes, Serrabona, Torrelles, etc... De la mateixa manera, els amants de l'arquitectura barroca poden fruit de magnífics retaules com el de Baixes, de mobiliari de gran bellesa com el de l'església de Sant Pere de

Dalt, Salses, Baix, Cotlliure.

ARXIU

Prada o de l'arquitectura de les del Riberal i del Conflent a Illa de Tet, on també pot ser admirat un magnífic centre d'art sacre a l'antic Hospici de Sant Jaume. Els que es deleixen per l'art no poden obviar el museu de Cerat, una vila que, per ella mateixa és ja un autèntic monument, el Museu Pau Casals i l'exposició Martí Vives de Prada, el Museu Pams de Cotlliure o el dels Artistes Catalans de Sant Cebrià de Rosselló.

Són especialment importants els aquaris de Banyuls de la Maronda, annex de la Facultat de Ciències Pierre i Marie Curie i el de Canet, com també les grutes de Vilafranca de Conflent: la cova Bastera, la de Canaletes, a un quilòmetre en direcció a Vernet del Banyes, i la de les Grans Canaletes, on es pot visitar la geoda subterrània dels Pirineus, on una exposició ens permet reconstruir la dinàmica de la formació d'aquesta serralada. I és que els amants de la geologia i de l'espeleologia tenen camp abonat a la Catalunya Nord: les Gorges de Galamús a Sant Pau de Fenollet i, molt especialment, les Gorges de la Fou a Arlés de Iec són accidents geogràfics dignes de ser visitats. Les Gorges de la Fou, les més estretes del món, es troben entre Arlés i Prats de Molló, prop de Montferrer. Són un autèntic espectacle de contrastos de llum i aigua provocats per una falla de més de

dos-cents metres. Segons les comarques, una gorja rep el nom de "gorga", "cadolle", "tolla", "gorg", "avenc" o "toll" i una fou és sinònim de "cova", "espluga", "caverna" o "tuta".

Les Gorges de la Fou tenen una longitud de 1.739 metres i les parets de la cinglera entre dos-cents i dos-cents cinquanta metres d'alçada i una amplada que en molts trams no supera el metre.

A pocs quilòmetres de les Gorges es troba la vila de Prats de Molló, d'una extraordinària bellesa, que ens evoca records històrics entranyables com ara el complot que des de la Vila Denise organitzà Francesc Macià per alliberar Catalunya al capdavant d'un nombrós grup de voluntaris d'Estat Català. Prats és el primer poble del Vallespir baixant del Ripollès i una vila notablement catalanitzada que fa bo de visitar. Juntament Montlluís, Cotlliure, Vilafranca de Conflent i Salses poden considerar-se com a punts inevitables d'un re-

corregut històric per aquestes terres del nord. D'aquesta última vila, la més septentrional del país, és imprescindible conèixer el castell construït entre els segles XV i XVI, de gran importància estratègica en el seu moment, fins l'extrem que encara avui els plans originals es troben guardats en el Ministeri de Defensa espanyol. Aquesta fortalesa, en el límit nord de les terres catalanes, va ser construïda amb la finalitat de garantir la seva defensa i va protagonitzar episodis importants de la història moderna del nostre país, tal com queda recollit en el Museu de

A començament del present segle són enderrocades les seves muralles i només ens queden restes de la fortificació, com ara el Castellet, on es troba la famosa Casa Pairal. Amb importants edificis monumentals és remarcable per la seva arquitectura gòtica el Palau dels Reis de Mallorca, la Llotja i l'Ajuntament. Igualment destacables són la catedral de San Joan i les esglésies de Sant Jaume (al bell mig del barri antic, fortament degradat) i Santa Maria la Reial.

La capital del Rosselló ha esdevingut avui una ciutat econòmicament dinàmica,

Conservatori nacional de Perpinyà.

AIEXIU

pas obligat cap a França, que intenta retrobar les seves arrels, no tant a partir de la nostàlgia cultural o lingüística com de la consciència del seu pes estratègic en l'àmbit econòmic i de saber-se punt de referència en el triangle Barcelona-Tolosa-Montpeller.

L'intercanvi cada cop més sovintejat de relacions de tota mena amb la resta de Catalunya sembla que pot capgirar la nefasta tendència a la descatalanització, tal com es demostra amb la publicació d'un setmanari escrit íntegrament en català —el *Punt de la Catalunya Nord*, editat per la mateixa empresa que publica a Girona un dels més prestigiosos diaris de Catalunya en la nostra llengua, *El Punt*.

D'altra banda l'existència de

Salses, que ha anat formant una família particular, recollint durant anys amb tenacitat totes les troballes relatives a la presència dels soldats catalans que van defensar aquelles terres: objectes personals, estris militars, etc. De la mateixa manera, el Castell Reial i tota la vila de Cotlliure són un altre exponent d'un pasat gloriós i d'unes comarques que es mereixen molt més que la substitució demogràfica, lingüística i cultural.

PERPINYÀ

Perpinyà, mereix capítol a part. Havent arribat a ser la segona ciutat catalana en importància en temps de Pere III, avui és la població més important de la Catalunya del Nord i, probablement, la més descatalanitzada des del punt de vista lingüístic, tot i els esforços que fan algunes entitats, com ara el Centre de Documentació i Animació de la Cultura Catalana per aturar i invertir el procés.

Ràdio Arrels i la recepció en bona part del territori d'algunes altres emissores i de TV3 ha aconseguit trencar, per primera vegada a l'estat francès, el monopoli que la llengua oficial tenia en els mitjans de comunicació.

Tanmateix, només amb un increment de les relacions amb els compatriotes d'aquesta banda de les Alberes, amb la generalització —encara molt lluny— de l'escola catalana i amb la recuperació de l'orgull de ser catalans i no minoria en el propi país (cosa que només serà possible amb l'aturada del procés de substitució demogràfica, és a dir, amb la recuperació econòmica) es podrà capgirar la situació. En qualsevol cas, sembla clar que per primer cop en molts anys, el retrobament dels catalans torna a ser factible en el context europeu. Només cal que, uns i altres, ho vulguem. I per això cal aprofundir la mútua coneixença.

Santiago Cucurella